

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:		Felelős szerkesztő:	Kiadótulajdonos:	Hirdetéseket és nyiltéri közleményeket
Egész évre . . . 12 kor.	Negyedévre . . . 3 kor.	BITTERMANN SÁNDOR.	BITTERMANN NÁNDOR.	a kiadóhivatal vesz fel és azok előre fizetendők.
Félévre . . . . 6 kor.	Egyes szám ára 20 fillér.			MEGJELEN MINDEN KEDDEN ES PENTEKEN.

Kis emberek baja.

Szent igaz, hogy a panaszkodás nem ér semmit, ha segítő tettek nem követik. De minő természetűek azok az akciók, melyek a sérelmek orvoslására felhangzó panaszokra következnek?

Gyökeres javulást egyik sem ígér, de ez még hagyján, ha egyenesen nem ártalmasak. Még kérdés, vajjon az intenció maga tiszta-e? Hát még a hatás?

Az új végrehajtási törvény például csakugyan a kis emberek javát célozza, ellenben a bankkارتall egyes pénzüzetek nyereszkesedési vágyát van hivatva kielégíteni. De míg e két akció szándéka különféle, addig eredményük azonos, mert mindkettő arra vezet, hogy az ugynevezett „kis ember“ hitele nehezített meg, pedig bizony ezideig se juthatott könnyen, meg olcsó kamattal mellett kölcsönhöz, holott a megélhetési viszonyokat nagyon elősegítene a hitelképességhez viszonyított olcsó hitel.

Különleges hazai viszonyainkat jellemzi az a körülmény, hogy az említett akciók, melyek külföldön üdvös hatást gyakorolnának a nép jólétére, nálunk csak pusztitanak. A külföldi mintára alkotott új végrehajtási törvény például nálunk nemesak azt eredményezi, amit a külföldön, hogy a szegény embertől nem lehet az utolsó párnát elvenni, hanem, sajnos, azt is, hogy elvonják tőle az utolsó hitelfillért, amire — különösen a kisiparosnak — mestersége folytatásához szüksége volna. Előbb tehát szerzeménye utolsó darabját is el lehetett tőle szedni, a jó szándéku új törvény ezt már lehetetlenné teszi, viszont akadályokat gördít az elé, hogy egyáltalán szerezhessen. Azt

hisszük, nem sok fejtörést okozhat annak a találynak a megfejtése: mi jobb, ha elveszik az ember holmiját, vagy ha egyáltalán nem juthat holmihoz? Vagy talán helyesebb volna kérdezni: mi rosszabb?

A bankkارتall, amelylyel nálunk — talán kissé a hirszegény holtaszozón kedveért is — oly nagy hű-hót esapnak, a külföldön korántsem okozna annyi izgalmat. Tanusággal szolgálhat az a tény, hogy a francia pénzüzetek bizonyos, de nem tulságosan alacsonyra megállapított betétminimumig nem hogy 3%, de egyáltalán semmiféle kamatot nem fizetnek; a kamatot ily csekélyebb összegek után kezelési költségeknek tekintik. Ez is karakterizálja az ottani pénzbőséget, mely nem abból eredt, hogy az emberek megtakarított filléreiket szegényes kamatra a takarékbba viszik, hanem ipari vállalkozásokba fektetik. Ha nálunk nem kövéredett volna meg annyira a jó és rosszba egyaránt beletörődő éhletelenség, akkor a bankkارتallt, amelynek intenciójára éppenséggel nincs kedvünk dicshimnuszokat zengeni, mégis örömmel kellene üdvözölni. Jó hatását a külföldön bizonyára nem tagadná meg, mert a töke ez akció következtében fokozott kedvvel fordulna az ipari vállalkozások felé.

Nálunk azonban képtelenség erre csak gondolni is.

Képtelenség remélni, hogy a jobb gyümölcsötetés kedveért a töke a kisiparosokra fog kacintani. Ellenkezőleg, zsebre fogja vágni az arculgyintést, s a „kis ember“ hitele nem hogy javulni, de megrendülni fog. Csak az a vigasza marad, ami az egyszeri embernek, akinek a viskója leégvén, örült, hogy odavesztek

a poloskák. A „kis ember“ is szabadul attól a boszuságtól, melyet neki a horribilis és hazánk sajátosságát képező végrehajtási költségek okoztak.

Meddig fognak még így javítani? Kibirjuk-e még sokáig? Ezt csak kérdezni merjük, de felpanaszolni nem, mert félünk, hogy a panaszra valami újabb orvoslási akció talál következni.

A patriárkaválasztás. Ujvidékről jelentik: A szeptember 15-én összeülő szerb egyházi kongresszusban mindenekelőtt fel fogják olvasni a Zmejanovics választását megsemmisítő királyi kéziratot. Ezután a királyi biztos fel fogja hívni a kongresszust, hogy az új patriárkaválasztást azonnal ejtse meg. A királyi biztos ismét Günther Antal igazságügyminiszter lesz. Ami az új választást illeti, ezidő szerint még teljes tájékozatlanság uralkodik. A szerb radikális párt még nem tudott egyöntetű megállapodásra jutni, de a többi pártok, különösen az önálló szerbek sem határoztak még, hogy a püspökök közül kire adják szavazatukat. A Horvátország területén megválasztott kongresszusi képviselők semmiképpen sem hajlandók oly patriárkajelöltre szavazni, kit a kormány jelöltjeként lehetne tekinteni. Minden valószínűség amellet szól, hogy a most összeülő kongresszus teljesen eredménytelen marad és hogy a kormány kénytelen lesz a kongresszust felosztatni. Ez annál is inkább várható, mert a kongresszusi képviselők körében foglalkoztak azzal az eszmével is, hogy egyáltalában nem szavaznak senkire sem, amennyiben a kongresszusi ülésben a jegyző felhívására az elnökség előtt megjelenő kongresszusi képviselők egyenkint kijelentenek, hogy szavazati jogukkal nem élnek.

Az első nőipariskola Zomborban.

Zombor, szeptember 10.

Mint tudjuk, nagy érdeklődés kíséri **Fernbach** Károlyné buzgó és fáradhatlan munkásságát, melynek célja Zomborban egy nőipariskola létesítése. Az önzetlen fáradozásnak immár megvan a sikere is, amennyiben a nőipariskolában a beiratások már megkezdődtek.

VILLANYCSILLÁROK
GYERMEK-
KOCSIK
JÁTÉKOK
DISZMŰÁRUK

A közeledő iskolaév alkalmából ajánlunk:

FIU- ÉS LEANYFEHÉRNEMŰEKET,
HARISNYÁKAT, KALAPOKAT stb.
NAGY VÁLASZTÉKBAN! MÉLTÁNYOS ARON!
PORCELLÁNEDENY ÉS GRAMMOFONOK
KIARUSITTATNAK.

GOLDFÁHN SÁNDOR és FIA
ZOMBOR, KOSSUTH-U.
A KÜLÖNLEGESSÉGI
TÖZSDE MELLETT

Az intézet vezetője *Lackner* Emilia okleveles polgári iskolai tanítónő lesz, aki nemcsak sikerrel, de számtalan kitüntetéssel vezette a szabadkai nőpariskolát. Ez már elég garancia, hogy őt uttörő nehéz küzdelemben örömmel üdvözljük és segélyére siessünk.

Főispánunk és az illetékes körök erősen támogatják a szervező vármegyei háziipari szövetséget, amely a legmesszebbmenő anyagi áldozatot és fáradságot nem kimélte, hogy városunkban ezen régóta szükséges és hézagpótló intézményt életbeléptesse.

Évtizedeken át gondban élnek az intelligens szülők, nem tudva városunkban a polgári iskola végzése után leányaiknak úgy az egyszerűbb, mint finomabb kézimunkák, háziipar és divatáruikkak készítéséhez a feltétlenül szükséges továbbképzést megadni.

Ezen nehézségek most már el vannak hárítva, mert *Fernbach* Károlyné komoly ellenőrzése, valamint a felügyelő-bizottság irányítása és *Lackner* Emilia szakavatott vezetése mellett, az ő művészi tudásával nemcsak a serdülő leánykák lesznek képezhetőek, de felnőtt hölgyek is sok művészi becsü és hasznos dologgal gyarapíthatják kelengyéiket, sőt azt egészen el is készíthetik. Ezenkívül még asszonyok is képezhetik magukat kedvenc munkáik minden ágazatában.

Fehér és színes horgolást, a tüfestést a legművészebb kivitelig, kalotaszegi munkákat, csetneki csipke készítését, vert csipkék előállítását, fehéreneműk és felső ruhák szabását, összeállítását és elkészítését az intézet mind felöleli.

Az évi tandíj 40 korona, amely havi 4 koronás részletekben is törleszhető. Oly csekély összeg, amit akármelyik szegényebb sorsu család is megfizethet, mert busá-an visszatérül a szárnyaira engedett növendék munkájában. Időközönként 4—6 hetes tanfolyamok is tartatnak a fehérenemű és felsőruha szabásból, a csetneki csipkekészítésből stb. Ezen tanfolyamon előnyösen öregbithetik tudásukat a hivatásos fehérenemű és felsőruha-készítők.

A beiratások még ma és holnap délelőtt a Zrinyi-utcai Koczik-féle alapítványi házban

tartatnak. Az intézet megnyitására az érdeklődők és a növendékek a helybeli lapok útján nyerne értesítést.

Az alkohol.

Zombor, 1908. szept. 10.

Azon társadalmi bajok közül, melyek hazánk kulturáját, népünk egészségét és anyagi jólétét veszélyeztetik, elsősorban az *alkoholizmus* áll. Akinek hazánk kulturája és a nép jóléte szíven fekszik, kötelessége az ezen népelelenség ellen indítandó küzdelemben részt venni.

A magyar társadalom is kezdi lassanként belátni, hogy az alkohellel küzdelem nem egyes idealista rajongók utópiája, hanem egy fontos és nagyjelentőségű szociálhigienikus probléma, melynek megoldásában részt venni egyaránt kötelessége az államhatalomnak és a társadalomnak.

A budapesti általános közjótékonyági egyesület is — amelynek elnöke gróf *Csáky* Albinné — felismerte az alkohellel küzdelem célját és teljes erejével hadat izent ezen testet és lelket tönkretévő, nemzeti fejlődést megbénító méregnek. Ennek hatása alatt határozta el ezen egyesület, hogy Budapesten október hó 5., 6. és 7-én tudományos alkohellel küzdelem tanfolyamot létesít, amelyre mindazokat, akik az alkohol kérdés tudományos oldala iránt érdeklődnek, meghívja.

A tanfolyamon a legelőkelőbb szaktekintélyek tartanak előadásokat a következő sorrendben: október 5-én délután 6 órakor dr. Entz Geza egyetemi tanár „Az alkohol-kérdés biológiai szempontból”. Délután 7 órakor dr. Korányi Sándor egyetemi tanár „Az alkohol, mint kórokozó”.

Október 6-án délután 6 órakor dr. Stein Fülöp a Good Templar (neutral) országos egyesület nagytemplárja „Alkohol és agyműködés”. Délután 7 órakor dr. Baumgartner Izidor koronaügyész-helyettes „Alkohol és büntetések”.

Október 7-én délután 6 órakor Rosenberg Augusztina tanár „Alkohol és iskola”. Délután 7 órakor Giesswein Sándor orsz. képviselő „Az alkohol-kérdés szociálpolitikai jelentősége”.

Az előadások a Társadalmi Múzeum előadási termében (IV. Mária Valéria-utca 12.) tartatnak meg. Részvételi díj 3 korona, a melynek fizetése alól azonban a közhasznú és kulturegyesületek, valamint a munkásegysületek hivatalos kiküldöttjei, továbbá tanárok, tanítók és főiskolai hallgatók kellő igazolás mellett felmentetnek.

A tanfolyamon résztvevők részére jelentkezésük és a részvételi díj beküldése esetén mérsékelt vasuti jegy eszközöltetik ki. Jelentkezések az általános közjótékonyági egyesület titkárához dr. Lányi Mártonhoz (VI. Eötvös-utca 8.) intézendők.

Zomborból a tanfolyamon többen részt vesznek.

Ünnepély Bácsban.

Megható ünnepély folyt le szeptember hó 7-én Bácsban. Ugyanis ekkor volt 30 éves évfordulója Bosznia okkupációja alkalmával Bihács mellett vívott véres ütközetnek, amelyben a bánátiak mellett főleg a bácskai 23. gyalogezred vett részt.

Bácsban körülbelül még 20 élő ember van, akik részt vettek az ütközetben mint deli ifjak, bator katonák, ma őszbecsavarodott fejű nagyapák.

Ezek az öszülő honfiak rendezték a szeptember 8-iki ünnepélyt.

Ők mondattak gyászmisét elesett bajtársaik lelki üdvéért.

Az ünnepélyes gyászmisére szép katonai sorrendben vonultak a templomba zöldgalyas kalappal, mellükön a hadi éremmel. Van köztük három, aki súlyosabb sebet kapott, egynek testét a golyó jarta át s csak úgy menekülhetett meg a biztos felkaszabolástól, hogy társa magával cipelte. Ez kapja évente a sebesülési illetményt.

A szentmise befejezése után a tüzoltó zenekar hangjai mellett a legpéldásabb sorrendben a község háza elé vonultak, hol Tripolszky Béla községünk közszeretben álló jegyzője a következő beszédet mondta, míg kint a bácsi romok alatt többszörös mozsárágyu dördült el.

Vizió.

Zord most a hajnal, dermesztő a fény,
Forró az álom mult idők ölen.

Imbolygó sápadt vértelen jelen,
Évezredek emléke van velem.

Tiszta örömek öreg idején
Ugy rémlik, hogy már egyszer éltem én.

Üdvös napokban, a mikor a bér
Csengő dalért volt dus virágfűzér.

S fakadt örök fény csengő dal nyomán,
Vezérszövétnék a nagy éjszakán.

Nem oltárláng, mely hazug fényvel ég,
Pogány tüzeztől pirosult az ég.

Pogány bálványok dacos homlokát
Babonás hit virága fonta át.

S a babonában rejtett vad erő
Nem álomkórás, semmibe vesző.

Harcolni s győzni! — volt a hivatás.
Most meddő, kinos nagyot — akarás.

Oh érezem, az volt az én korom —
És ezt a gyáva létet álmodom.

Engländer Reza.

A Tell-monda hazájából.

Brunnen a Vierwaldstädti tó mellett.

Svájc ezen részében tán ma sincs népszerűbb név Schillerénél, a németek nagy költője nevével. A németek háladatosságának szép példája, mely hála azonban igazi nagy tett jutalma lön. Alig kapott valamely nép szebb ajándékot egy törzsetől idegen férfi kezéből, mint a svájciak Schillertől. Egy nagy költő ihletett alkotása ölti a monda varázsos köntösebe egy nemzet függetlenségi harcának legnagyobb — és ép azért már mondai — hőst.

Schiller drámájának első jelenete a brunneni környékre illik. Előttünk a zeg-zugos vierwaldstädti tó átlátszóan kék vize, hol a „Fischerknabe” énekli dalát, oldalt azok a napsugaras hegyi legelők, hol a pásztorfiu hangos nótája hallszik, a háttérben azok az egetverő hegyek, azok a „menyörgő havasok, hol reszket az ősvény és hol nem fél a vadász a szédítő magaslatokon”. Csodálatos látónoki látással látta gondolatban Schiller e környéket, e hőmezőket, „hol nem virul a tavasz, nem zöldel a fű, lábunk alatt ködtenger, melyből az emberek lakhelye sem látszik már”.

E heroikus idők csendjét ma a modern élet zaja veri fel. A tó partját hatalmas szállók szegélyezik a legmodernebb kénye-

lemmel berendezve, ott, hol Schiller három svájci alakja dalolt, ott ma bűzös antok, száguldó kerékpárok, csengettyűs kocsik zaja tölti be a levegőt. A világ összes népeinek nyelve hallható a parton és vegyül az itteni svájci német érthetetlen idiomájába. A part mentén alig száz lépésnyire szállónktól azonban újra historikus hely: az uri tó „szeme” az a hely, honnan sohasem kerülnek elő a habok „áldozatai”. Vele szemben a tulsó parton a svájciak hála emelt látható emléket a Tell dalnokának. Ott van a „Mythenstein” egy darab termés márványkő e felirattal: „Dem Sängere Tells, F. Schiller, die Schweizer Urkantene 1859”. Ugyanez oldalon van a svájciak Etekkőze, a Rütli mező, amelyen 1307. november 17-én ének éjszakáján gyültek össze Uri, Schwyz és Unterwalden férfiai és kötötték örökké tartó szövetséget az osztrák hatalom megtörésére, hegyes hazájuk függetlenségének kivívására és megtartására. A monda aranyszálai még egyébként is hasonlónak tettek az Etekkőzhöz. Ugyanis ott, hol a három kanton vezérei, Walter Fürst, Werner Stauffacher és Arnold von Melchtal kezüket esküre emelték, a monda szerinti három forrás fakadt. A kised fensik a svájci ifjuság tulajdona, hova szárszámra zárandokolnak és teszik le hódolatuk jelét. A monda emlékei végig hullámanak a tó partján.

Kevés idő mulva az u. n. Tellsplatte-n

Tripolszky Béla beszéde.

A boszniai hadjáratban résztvevő tisztelt polgártársak! Nagyszerű közönség!

Gyászmisét hallgattunk a 30 évvel ezelőtt Bosznia elfoglalása alkalmával hazájukért vérüket ontott, a bihácsi ütközetben elesett vitéz harcosok, kedves testvéreink lelkiüdvéért.

Miért kellett elmenniük, miért kellett itthagyni síró gyermekeiket, a szerető hitvest, a zokogó édesanyját, a boldog tűzhelyet, mikor tudták jól, hogy ahová mennek, ott rájuk nem öröm, sem boldogság, hanem a biztos halál vár.

Csak egy van, egyetlen egy, ami képes az emberrel elfeledtetni mindent, hitvest, gyermekeket, testvért, anyát, csak egy, a magyar ember szívébe születésétől kezdve a vallás, az isteni gondviselés oltotta hazaszeretetet.

Elementek — meghaltak a hazáért, véruket áldozták a királyért s ha sirjukat nem is ékesíti égbe meredező márvány oszlop, emléküket a magyar nemzet szívében élni fog örökké, dicső haláluk minden magyar ember szívében örök nyomokat hagyott hátra.

Az anya, mikor gyermeke megszületik, gyöngéd szeretettel veszi körül, ápolja, neveli őt, nem is sejtve, nem gondolva arra, hogy gyermeke attól a perctől, attól a pillanattól kezdve, mikor megszületett, többé nem az övé. Számot tartanak, hogy majdan, midőn a gondos anyai szeretet ifjává, hajadonná nevelte, alkotó és föntartó elemét képezze annak a testnek, amelynek harmonikus, egyetértő, összműködése a különböző vallású, különböző nyelvű egy testté, egy nemzetté alkotja.

A leánygyermek hivatása szép és magas. Dehogyan mire képes a magyar nő kötelességszerű hivatásán is fölülemelkedni — ha kell — azt büszkén mutatta meg Egernél.

A fiugyermek hivatása egészen más. Szülessen az bihorban, vagy a legszegényebb kunyhóban, foglaljon el bármily társadalmi állást, legyen az szegény vagy gazdag, életét, vérét kell föláldoznia hazájáért.

Büszkék lehetünk rá, hogy a magyar soha nem volt az utolsó, sőt inkább az első, ha véráldozatot követeltek tőle.

Számos példát hozhatnánk föl a régmúlt időkől, de nem kell messzire visszamennünk, itt állanak előttünk, itt láthatjuk saját szemünkkel azokat a vitéz katonákat, azokat a derék harcosokat, akik 30 évvel ezelőtt itt hagyva síró gyermekeiket, szerető hitvest, a zokogó édes anyát, testvért, boldog tűzhelyet, egyszóval mindent és siettek zászló alá sorakozni, hogy életük, vérük feláldozásával

hirnevet, dicsőséget szerezzenek messze idegenben a magyar névnek. Az isteni gondviselés megkímélte őket a már biztosnak vélt haláltól — hazajöttek, hogy idők multával megemlékezzenek és másokat is emlékeztessenek azon vitéz hősökre, akik a harc mezején estek el, akik szeretett édes hazájukat, öveiket többé soha nem láthatták.

Harminc évvel ezelőtt magyar, német, szerb, bunyevác, tót, sokác, román egyesült erővel egymást buzdítva, egymást lelkesítve harcoltak és küzdöttek a messze idegenben közös hazájukért, — a szép magyar honért — amelyen kívül a nagyvilágban nincsen számunkra hely, áldjon vagy verjen sors keze, itt élünk halnunk kell.

Tripolszky hatásos ünnepélyes hangon elmondott beszéde alatt könny ragyogott a többi hallgató közönség szemében is.

Tripolszky beszéde után Gebauer Emil helybeli gyógyszerész német, Evetovics János plébános pedig sokac nyelven tartottak hatásos szép beszédet.

Majd a fuvósok hangszerén felhangzott az „Isten áldd meg a magyart“ nemzeti himnusz, mit levett kalappal hallgatott végig a közönség.

Délben körülbelül 120 terítékű bankett volt, hol az intelligencia s polgárság egyaránt résztvevett. **Dr. Hannig Györgyné.**

Nick Carter & Comp.

Zombor, szeptember 10.

Amire nem tanítják az iskolában a gyermekeket, azt tanulja meg szabad óráiban. Táguljon látóköre. Olvasson mindent, ami nem pornográfia.

Ez a legtöbb szülő gondolkodás módja.

Hogy azután mire vezet a szabadjára engedett, rendszertelen olvasás, az más kérdés. De mit törődik ezzel a legtöbb szülő s lakásadó. Szórakozzon az aprószent szabad óráiban s ne kerüljön idő előtt kezébe a Boccacio Dekameronja.

Ezzel aztán (tisztelt a kivételnek) megszűnik minden irányítás. Arra a legkevesebben gondolnak, hogy a rendszertelen olvasás s főleg a fércmunka, a ponyvairodalom előli a gyermek szépérzékét. Olvassa, falja a kis deák a Conan Doyle utánpótlásokat tucathal, mert most ez a divat. Dehogyan érdekli őt Jókai regényeinek szép meséje.

A grotesk izgatja a legénykét. Nem tud már betelni „Az új földesur“ zamatos magyar stílusával, magyar érzésével s idealizmusával. Tulcsigázott fantáziája a kalandot hajszolja. Már nem is a „Verne“ csodás meséi izgatják, hanem az izgalmas erkölcsi flades, a betörők világa. S csibészkirályok lévén a lecture hősei, kalapot emel babéraik előtt.

Csupa jó családból való legénykéről irtak minap a fővárosi lapok. Ezek az urfiak végigjátszották a Nick Carter, Nobody s Buffalo Bill regéit s szülei csak akkor eszméltek fel, mikor a rendőrség fülön fogta az imposztorokat s rájuk sütötte, hogy a realizált csodavilág — közönséges tolvajlás, betörés, melynek börtön a bére.

Nézzé meg tehát minden szülő a gyermeke olvasmányát. Kérdezze meg a tanítót, a tanárt, mit adhat a gyermek kezébe. Mert ha nem válogatja meg magzatja szellemi táplálékát, akkor igazán „megöl a betű.“

„Az olvasás a kedélyt derítő művészetek sorából, a hasznos művészetek sorába emelkedett“ írja Legouvé. S ez legyen a szülő mottója, ha könyvet lát gyermeke kezében. Akár mese, regény, akár a természettudományok köréből vett munkát olvas a legényke; legyen annak az olvasmányának intenciója mindig nemes.

Szoktassa reá az apa magzatát, hogy számoljon be előtte olvasmánya impressziójáról; szoktassa reá őt a figyelmes olvasásra. Ne falja a könyvet a gyermek, élvezze a stílus szépségét s akkor önmagától dobja majd sutba a szabadsajtó parazitáit. Akkor megtermékenyíti majd a holt betű a gyermek agyát.

De ha elnézi a szülő, hogy Nick Carter & Comp válljanak a gyermek szellemi táplálékává; úgy örüljön, ha csak álmódzó, erélytelen könyvmolyt s nem szépérzékétől megfosztott kalandort lát viszont gyermekében. Mert megfekszi a gyermek agyát a sok rémmese, mint gyomrot a feles eledel.

A magyar társadalomnak pedig jóizlésű, fejlett, szépérzékű ifjúságot kell nevelni, nem olyant, melynek szelleme agyafurt betörő-históriák emlein táplálkozik.

Spektator.

köt ki a hajó. Ez az a hely, hol Tell egy merész ugrással szökött partra az osztrák helytartó hajójából, ki fogva akarta Küsnachtba vitetni. E hely nevezetes pontja a Tell kultuszának. Azon a kiugró sziklalon még állítólag 1888-ból állott egy kápolna, a régi „Tellskapelle“, melynek helyén 1883-ban épült a mai Tell-kápolna. Egyszerű rideg külsejű kis kápolna, melynek tő felőli részét csak vasrács zárja el. Hátsó falán alacsony egyszerű protestáns oltár, inkább emelvény van. Művészi nevezetességét azonban attól a négy freskótól nyerte, mellyel Stückelberg Ernst baseli festő díszítette.

A Tell monda négy kiváló mozzanata adja a tárgyát. Az első Tell fiaeskája nevetve mutatja az almat, melyet fejéről saját atyja lőtt le az embertelen Gessler parancsára. Mellette atyja hatalmas alakja emelkedik, keze már ott nyugszik a másik nyilon, mely a zsarnok szívet járta volna át, bármennyire veszik is körül marcona zsoldosai. Köröskörül félelemtől megkövült nép, melynek mintegy szivdobbanása állt el ez embertelen parancs hallatára és teljesítésére. Tell menekülését ábrázolja a másik kép, amint istenítéletre emlékeztető égi háboru közepette ugrik partra a hajóból. Rémes tekintete a hősnek sejteti a boszu művét, melyet a harmadik kép ábrázol. Az a bizonyos jelenet a „hohle Gasse“-ban, hol Tell nyíla leteríti

népe hóhérát, aki most is egy gyenge nő és rimánkódó gyermekei testén készül átázolni. Meghalt a cselszövő és romlásán felépülhet a szabadság. Ennek megszületését a Rütli szövetséget ábrázolja a negyedik kép. Valamennyin az egyének frappáns hűségű jellemzése, a tömegjelenetek megkapó rajza az, ami százsámra vonzza ide az idegeneket.

Ez emléktől rövid, de meredek ut viz fel az alpesek egyik leghíresebb útjára az Axenstrasse-ra. A tő partján a meredek sziklából kivágott pompás országút ez, mely 14 km. hosszúságban vezet Brunneuból a Vierwaldstätti tő végéhez Fluellenbe. Vele párhuzamosan, részben fölötté és számos alaguton át, alatta dübörög a Gotthard vasút, a modern építés e másik csodája. Különösen az ut e része, a Tellsplattól Fluellenig, gazdag szépségekben. Fluellentől ma már villamos vasút viz a Tell monda központjába Altdorfba. A monda szerint itt folyt le az a kegyetlen kegyelemről tanuskodó jelenet, melyben Tell fia fejéről lelövi az almat. A helység közepén van a Tell kutja, hol Tell ejtette volna meg a lövést és tőle vagy száz lépésnyire egy másik kut, hol a fia állt egy hársfa alatt. Az egész mondanak itt van a legszebb művészi emléke: Tell szobra. A festészet és szobrászat egyesült ez emléken. A templom egyik külső fala alpesi vidéket ábrázol, amely a tulajdonképeni szobor hátterét alkotja.

Előtte van az a híres Tell-csoport, melyet ma már, sajnos, élelmes csokoládégyárosok reklámképül használnak. Erős, izmos alpesi lakó vállán ijjal lehajlik egy gyönyörű fiatalhoz. Az egész monda és a mondai hős egész jelleme itt jut legszebben kifejezésre: az erős, merész Tell, olvatag szerető szívével, a hős, aki gyilkol, ha szívé, szíve bálványát fiát, népét, hazáját veszélyezteti a kaján gőg. E csoport mását aztán az ipar népszerűsíti, alig van „souvenir“ ott a környéken, melyen ez alakok meg nem volnának.

Altdorf vonzza ez időtájt leginkább a közönséget. Parasztszínháza van, hol a svájci nép egyszerű, de lelkes műkedvelői adjak elő vasárnaponként Schiller drámáját. Előadásuk hatása egészen újszerű. Az a sokszor dagályos előadása Schillernek, a műkedvelők ajkáról egész természetesen hangzik el. A műkedvelő színész természetében van bizonyos pathosz, amely épp a Schiller darabjainak egyik jellemvonása. Míg azonban hivatásos színészek által alakítva és a modern színpad környezetében e pathosz hatása mesterkelt, addig a nép ez egyszerű fiai teljes illuziót keltenek. Az ő sorsukat adja a költő és őket átérzik. Így él és élte még mai nap is a hősiesség, bár csak mondai alakja: Wilhelm Tell.

Kohlmann Dezső dr.

H I R E K.

Erzsébet.

A magyar nemzet gyászba, mély sötét gyászba borult 1898. szeptember tizedikén.

Nehéz szívvel öltöttük magunkra a gyászt, mert súlyos, nagyon nehéz volt a fájdalom.

Szívünk verése megállt egy pillanatra, mert hisz életünk forrása, fentartója, táplálója, a nemzet édesanyja nemes szívének lüktetése is megszűnt... örökre.

Tíz hosszú, küzdelemteljes esztendő köde van köztünk és ama rettenetes nap között, amikor az alávaló Lucheni töre országnk védőangyalának áldott szívét keresztüldöfte.

A magyar nemzetnek nagyon sok gyásznappja volt. Egyik legsötétebb azonban a mai.

Fekete betűkkel van ez a nap bejegyezve történelmünkbe s valahányszor reá esik tekintetünk, szívünket újra, meg újra a legkeserűbb fájdalom fogja el.

Magyarország népe hasonlít ma azok az árvagyermekhez, aki könyes szemmel zarándokol el a hanthoz, amely táplálóját, gondozóját, édes anyját takarja el szeméi elől... Imádkozik!...

Imádkozunk mi is ezen a napon, mint a gyermek édes anyja sírjánál, akik Erzsébetben védőangyalunkat veszítettük. Emlékét nemesak a történelem örökölte meg, mert kitörülhetetlenül bent van időtlen időkig minden magyar szívében.

Imádkozunk!

Kinevezés. A király Vezér Károly szabadkai 4. honvéd huszárezredbeli főhadnagyot 1908. évi május 1-től számítandó ranggal 2. osztályú századosá nevezte ki.

Kinevezés. Az igazságügyminiszter dr. Moldován Gy. Géza pestvidéki törvényszéki joggyakornokot az újvidéki törvényszékhez jegyzővé nevezte ki.

Kinevezés. A kereskedelemügyi miniszter Szabó István okleveles gépészmérnököt fizetéstelen II. osztályú kir. ipari segédfelügyelővé nevezte ki és szolgálattételre a szabadkai kerületi kir. iparfelügyelőhöz osztotta be.

Kirendelés. Az igazságügyminiszter dr. Balázs P. Elemér újvidéki törvényszéki jegyzőt az újvidéki kir. ügyészség kerületébe ügyészségi megbízottá rendelte ki.

A tanítók fizetésének kiegészítése. A kultuszminiszter az elmúlt hónapban az 1907. évi XXVII. t.-c. értelmében rendezendő tanítói fizetések kiegészítésére és korpótlekaira 1300. eddigelé összesen 100329 kor. évi államsegélyt folyósított.

Ujvasut. A baja—bezdán—zombor—apatin—gombosi h. é. vasut engedélyező tárgyalását a minap tartották meg a kereskedelemügyi minisztériumban. A vonal a baja—zombor—újvidéki h. é. vasut negyedik kilométerénél fekvő Bajaszállás város megállóhelyből ágazik ki, felhasználja a meglévő baja—bajaszállás városi vonalrész, azután délnek fordulva a Duna és a korábban említett h. é. vasut között haladva, Zombor állomáshoz csatlakozik. Innét indul ki a vonalnak zombor—apatin—gombosi része, mely a gombosi Dunahíd építésével kapcsolatban tervezett új gombosi állomásban ér véget. A vonatok óránkénti legnagyobb sebessége 40 km.-ben állapított meg.

Gyűlés. Az október hó hatodik ünnepélyeket rendező állandó bizottság a város-háza nagytermében vasárnap délelőtt 11 órakor tartja meg ülését, a melyre a tagok meghívottnak.

Eljegyzés. Dr. Stefanovits Demeter karlócai teológiai tanár jegyet váltott Dimitrievits Zorka, Dimitrievits Szvetozar szabadkai szerb plébános leányával.

Vármegyénk egészségügye.

A vármegye területén f. évi augusztus hó folyamán észlelt közegészségügyi állapotról dr. Pavlovits Simon főorvos a következő jelentést terjesztette a folyó hó 7-én megtartott köz-igazgatási bizottsági ülésen. Az általános egészségügyi viszonyok kiválóan kedvezőek voltak, főleg az emésztő szervek heveny bántalmái, melyek ezen időszakban rendszerint nagyobb számban szoktak előfordulni, ezen gyümölcs-évszakban alig mutatkoztak; ugy a váltóláz is, melynek ilyenkor különböző alakjai sűrűn merülnek fel, itt-ott alig észleltetett. A heveny-fertőző kórok közül felmerült: 1. A ronszólo toroklob 9 községben Bácsujfalu, Hódság, Kula, Óbecse, Bácsföldvár, Csantavér, Csurog, Mohol, Ada és Zenta város területén 87 esetben; meggyógyult 58, meghalt 10, ápolás alatt maradt 19. 2. A vörheny 15 községben: Bajmok, Hódság, Szentfűlöp, Bácsordas, Szilberek, Pincéd, Óbecse, Bácsföldvár, Sajkásszentiván, Tiszakálmánfalva, Kossuthfalva, Bácsfeketehegy, Temerin, Petrőc, Kölpény, Dunagálos és Zentán 125 esettel; meggyógyult 78, meghalt 26, ápolás alatt maradt 21. 3. A kanyaró 6 községben: Cservenka, Óbecse, Bácsföldvár, Titel, Sajkásszentiván, Martonos és Zentán 31 esettel; meggyógyult 29, 2 pedig meghalt. Előfordult még a hagymás összesen 3 és a hőkhurut 22 esettel. Más heveny-fertőző betegség nem fordult elő. A gyógyszer-tár ügyre vonatkozólag jelentette, hogy Szegedi Jenő dunabökenyi körallatorvosnak a kézigyógy-szertár tartására az engedély megadatott.

A katolikus népszövetség.

Bajmokon 1908. szeptember 8-án alakította meg a katolikus népszövetség helyi csoportját. Ügyvezető igazgatóvá Hegedűs Lénárd esperes plébánost választották meg. A központ Huszar Károlyt, a „Néppárt” szerkesztőjét küldötte ki, aki magyár, dr. Pletikoszits András szabadkai ügyvéd bunyevác és Léh Ferenc Szentfűlöp községi földmives német nyelven ismertette a népszövetség célját és fejtegette annak szükségességét. A szónokok az 1000—1200 főre rugó hallgatóság figyelmét mindvégig lekötötték. Este a Kulity-féle vendéglőben 100 terítékű bankett volt, ahol számos felköszöntő hangzott el. A szónokok közül különösen kivált Léh Ferenc, aki egyszerű szántó-vető parasztember letére magas szárnyalású, eszmedus rögtönzött német beszédeivel a jelenlevőket bámulatra ragadta. Ez az igénytelen svab ember az eke szarva mellett nem feledkezett meg az önképzésről. Oly olvasottsággal, oly intelligenciával rendelkezik és oly szónoki tehetséggel van megáldva, hogy diplomás emberek és élethivatásuknál fogva szónokok százai irigyelhetik szónoki előadását. Léh beszédein vezérfonal-ként húzódtott végig „apánk vérével áztatott édes hazánk földjének szeretete” és katolikus hitéhez való törhetetlen ragaszkodás. A bankett kedélyes hangulatban folyt le.

Lóverseny Zomborban. A Bács-Bodrog vármegyei Gazdasági Egyesület folyó évi október hó 10. és 11-én Zomborban lóversenyt rendez.

Köszönetnyilvánítás. Az orvosi előkészítő kongresszusi bizottság ezúton mond mindazon polgártársaknak köszönetet, akik a körünkben időzött vendégeket magyaros vendégszeretettel fogadták.

Érik a szőlő. Az idén úgy látszik hamarabb érik le a szőlő, mint más években. Eleintén tulságos bő termésre számítottunk, ami azonban sajnos nem valósul meg. A délvídeken s tul a Dunán sok helyen nagy kárt tett a jégverés s az Alföldön is néhol az esőzések megrepszettették a szemeket. Nem lesz tehát oly bő szüret mint gondoltak s az árak is ennél fogva nem igen fognak hanyatlani. A jó minőségű mustnak meglesz a rendes ára.

Eljegyzés. Angéli Jakab kerényi tanító eljegyezte Sztolisics Jankát, Sztolisics Márton zombori tanító leányát.

Csöd. Az újvidéki kir. törvényszék Barth Károly újvidéki könyvkötő ellen a csödot elrendelte. Tömeggondnokká dr. Báics Lázár ügyvéd neveztetett ki.

Vármegyei levéltárosok értekezlete.

A vármegyei levéltárosok kedden délelőtt értekezletet tartottak Pestmegye székházában. Az értekezletet Popovics Sebő vármegyénk főlevéltárosa nyitotta meg és vezette, az előadói tisztet pedig Osváth Lajos, Biharmegye főlevéltárosa töltötte be. Az előadó ismertette az értekezlet célját s kifejtette, hogy a vármegyei levéltárosoknak, valamint a szabad kir. és törvényhatósági városok levéltárosai anyagi és erkölcsi érdekeinek megvédése céljából a „Levéltárosok Országos Egyesülete” alakítása mutatkozik szükségesnek. Az értekezlet tagjai egyhangulag a következő határozatokat hozták: A „Levéltárosok Országos Egyesületét” megalakítják s ebben nemcsak megyei levéltárosok, hanem a városok levéltárosai is rendes tagok lehetnek. Az előkészítő bizottság tagjává Popovics Sebő, Osváth Lajos és Kőszegi Sándor pestmegyei levéltárost választották meg. Ezen bizottság készíti el az új egyesület alapszabályait s küldi meg az összes levéltárosoknak és a válaszok beérkezése után az alakuló gyűlést egybehívja. A legközelebbi státust rendező bizottság gyűlésére az értekezlet Kőlesey-Kende Gyula ungmegyei és Kőszegi Sándor főlevéltárost küldte ki, akinek feladata lesz oda hatni, hogy a jelenlegi vármegyei levéltárosok, kiknek fogalmazói vizsgájuk, avagy tizenöt évi szolgálati idejük van, a VII. fizetési fokozatba előléphessenek. A jövőre nézve pedig csakis kvalifikáció és szakvizsga alapján lehessen levéltárost ki nevezni. Ezután az értekezlet a levéltár selejtezése és a levéltárak kezelése ügyében tanácskozott, valamint Kőszegi Sándor előadásában a „Nemesi Lexikon” tárgyában hozott határozatot. Az értekezlet délelőtt ért vége.

Közgyűlés. A zombori iparos dalárda f. hó 6-án rendkívüli közgyűlést tartott, melyen elhatározta, hogy az 1909. évi kecskeméti országos dalversenyen mint versenyző részt vesz. A közgyűlést társasvacsera követte.

Hadzsy János szobrának leleplezése. Topolyáról írják: A dr. Hadzsy János emlékbizottság legutóbbi ülésén véglegesen megállapította a f. hó 20-án délelőtt 11 órakor megtartandó leleplezési ünnep sorrendjét. Az ünnepély sorrendje a következő: 1. Szózat. Éneklő dalos egyesület. 2. Ünnepi beszéd. Elmondja: Koch Bernát, emlékbizottsági elnök. 3. A szobor átvétele a helyi hatóság képviselője részéről. 4. Dr. Balogh Ernő országgyűlési képviselő beszéde. 5. Az orvosszövetség képviselőjének beszéde. 6. Dr. Cziráky Gábor tűzoltó-főparancsnok beszéde. 7. A szobor megkoszorúzása. 8. Himnusz. Éneklő dalos egyesület. A leleplezési ünnepet délután 2 órakor társas-ebéd követi. Ugy erre, mint a leleplezési ünnepre ezúton is meghívja a boldogult tisztelőit az emlékbizottság. A társas-ebédre szóló jegyek Wilhelm Miksa könyvkereskedésében kaphatók.

Felülfizetések. A zombori kath. legényegyesületnek folyó hó 6-án tartott szüreti mulatsága alkalmával felülfizettek: Városvy Gyula dr., Késmárky Béla dr. 10—10 kor., özv. Gaál Jánosné, Koch Mihály 3—3 kor., Hermann József, Kuntits Mariska, Neskovits Jánosné, Szelmann Péter 2—2 kor., Angyal János, Alkoholellenes szövetség, Berlekovits Antal, Bozsánszky János, Csernus Márton, Hock János, Kleiner Nándor, Klinovszky Kálmán, N. N., Széchy Gyula, Tantner Ottó, Tomcsányi Aladár, Ugy István 1—1 kor., Horváth Mártonné 40 fil., K. N. 30 fil., Odry Dániel 20 fil. A felülfizető uraknak és hölgyeknek, valamint dr. Késmárky Béla, Krizmanits Imre, Ludwig Mihály, Rell János, Tantner Ottó és Ugy Mihály uraknak, kik kisebb-nagyobb mennyiségben szőlőt és egyéb gyümölcsöt küldeni szivesek voltak, ezúton is hálás köszönetét nyilvánítja az egyesület vezetősége.

A tüdővész pusztítása. A belügyminiszter legújabb jelentése szerint f. évi június havában gümőkórban elhalt 6418 egyén. E számban Bács-Bodrog vármegye 207, Baja 12, Szabadka 39, Újvidék 10, Zombor 13 halálessel szerepel.

Közügyülés. A „Zombori Sport-Egylet” folyó hó 15-én vasárnap délelőtt 11 órakor a takarékpénztár helyiségében rendes közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: Elnöki megnyitó. Titkár jelentése az 1907. évi működéséről. Pénztárnok jelentése a vagyoni állapotról. Számvizsgáló bizottság jelentése. Felmentvény megadása. 1908. évi költségvetés tárgyalása. Új tisztikar választása 1908. évre.

Sztrájkol a vicinális. A halasregőcei vicinális lassanként legyőzi az összes vicinálisokat. Ehhez a vonalhoz fűződik majd a legtöbb vicinális történet. Csak a minap történt meg, hogy a mozdonyvezető Jánosalmán ott felelte az egész vonatot s csak a gépet kormányozta jobb ügghöz méltó buzgalommal Bácsalmás felé. Mióta ez a kis eset nyilvánosságra jutott, a vonatvezető valamivel jobban vigyáz a vonatra. A múlt hét egyik napjának reggelén el akarta indítani a vonatot Regőcéről Baja felé. Hirtelen megállapítható, hogy amikor a kalauz megadta a mehet jelzést, a derék ember megnyitotta a gőzsípót, sipolt, sipolt, s minden erejével azon volt, hogy a lokomotív meginduljon a helyéről. A derék kávédaráló azonban makacszkodott. Nem akart elindulni. A vonatkísérő személyzet s az állomás személyzete vállalva — t. i. vállalt a vonatnak vetve — próbálta a vonatot megindítani, de hát nem sikerült. Az utasok leszállottak, majd ismét felszálltak, de a vonat nem mozdult. Amint később kiderült, a mozdonyon a fűtőlön kívül minden rossz volt. Csak a fűtőlön volt jó. Várni kellett tehát míg ez is elromlik, s így a vonat csak három órai késéssel érkezett Regőcéről Bajára. Állítólag lovak vontatták be. De lehet, hogy ez nem igaz.

Öngyilkos matróna. Megdőbbszentő öngyilkosság történt Pacséron. Egy élete alkonnyán lévő 88 éves megrokkant öregasszony, özv. Rózsa Gáborné szül. Pásztor Lidia, egy őrizetlen pillanatban az udvarán levő kutba ugrott, ahol a magával tehetetlen öreg asszony rövid kinlódás után kiszenvedett. Jellemző az öngyilkos asszony lelki állapotára, hogy már hosszabb idő óta milyen kitaró makacssággal készülődött a halálra. Az aggkorral járó tehetetlenség és végelgyengülés s a sok szenvedés még jobban megerősítették borzalmas szándékában. Csak az alkalmas pillanatot kereste, hogy sötét tervét végrehajthassa. Hónapokkal ezelőtt egy önfeléd pillanatban megkísérelte késsel felvágni a hasát, de ekkor megmentették. A közelmúltban pedig még csak az utolsó pillanatban tartották vissza a kutbaugrástól. Ettől fogva kettőzött éberséggel vigyáztak minden mozdulatára fiai és felnőtt unokái. Végre tegnapelőtt éjszaka sikerült neki szerencsétlen tervét végrehajtani. Lassan elvánszorgott a kutig, honnan a kutat fedő deszkát félretolta és fejjel előre beleugrott a kutba. Hajnali négy órakor fia kereste a fekvőkelyén, de nem találta. Rossz sejtelmektől gyötörve, rögtön a kuthoz futott, ahol már az édesanyja holtan feküdt. A fiu azonnal a közeli község házára sietett segítségért, honnan a szolgálatban álló rendőr néhány emberrel a helyszínére futott. A szerencsétlen asszonyt azonnal kihúzták, de az időközben értesített orvos már csak a pár órával előbb beállt halált konstatalhatta.

A revolveres vendég. Zentai tudósítónk írja: Kovácsévits József vendéglőjébe betért Ivics Mihály kishegyesi lakos, aki már különben is jól el volt ázva. Itt italt kért, de nem akartak adni neki, s ebből szóváltás keletkezett. Beszéd közben Ivics revolvért rántott elő s Kovácsévics akarta lelőni, de a közelben állók kiesavarták kezéből a fegyvert s átadták a rendőrségnek.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Mit lehet lefoglalni? A budapesti bírósági végrehajtók kedden délelőtt kilenc órakor a törvényszéki palotában értekezletet tartottak. Fábrián Ferenc bírói kiküldöttet választották meg elnökül s az ő elnöklété

alatt Pap Árpád budapesti bírósági végrehajtó a kérdés gondos áttanulmányozása után előadta az új törvényt, amely tudvalevőleg szeptember kilencedikén lépett életbe. Nagy vita támadt afölött, hogy mit lehet lefoglalni, miután az új végrehajtási novella a szükséges házi- és konyhabutorok lefoglalásáról beszél. Az elnök és többek felszólalása után az értekezlet egyhangulag kimondotta, hogy minden rangkülönbség nélkül a jövőben le nem foglalható a szobabutorok közül két ágy, két ruhaszekrény, egy asztal, hat szék, egy mosdószekrény s egy lámpa; a konyhabutorok közül semmi, a többi butor ezen felül lefoglalható. Az árverésekre vonatkozólag abban állapodtak meg, hogy aki az árverést kéri, csak annak a javára lesz megtartva. Az értekezlet most nem tudott végezni az egész végrehajtási törvénnyel s ezért vasárnap, e hónap 13-án újból értekezletet tartanak, hogy a törvény többi részét is megvitassák s az eljárásra nézve egyöntetű megállapodásra jussanak.

Szauer Henrik szabadlábbon.

Lapunk múlt számában megírtuk, hogy a szabadkai rendőrség váltóhamisítás miatt letartóztatta Szauer Henrik mozdonyvezetőt. Szauer Henriket a vizsgálóbíró kihallgatás után szabadlábra helyezte, annál is inkább, mert nincs bizonyíték arra, hogy a váltókat ő hamisította volna, de különben is a váltók lejárát előtt rendeztek.

Elgázolt napszámos asszony.

Stenczel József szeremei tanító Kling István 13 éves vaskuti fiut kocsisnak fogadta magához, hogy István és József nevű fiait Bajára az iskolába és onnan vissza szállítsa. 1907. november 19-én szintén hazafelé hajtottak, midőn a város szélén a lovak megugrottak és Gilián Mihályné 62 éves bajai napszámosnőt elütötték, ki az elgázolás után három hétig feküdt súlyos sérüléseiben. A szabadkai büntető bíróság a tanítót gondatlanságból okozott súlyos testi sértés büntette miatt 20 korona fő, 10 korona mellékbüntetés és 20 korona kártérítésre ítélte.

Közgazdaság.

Gazdasági Egyesületünk igazgató-választmányi ülése.

Zombor, szeptember 10

A Bács-Bodrog vármegyei gazdasági egyesület igazgató-választmánya f. hó 5-én ülést tartott, amelyen a következő fontosabb tárgyak intézettek:

Igazolva lettek a gazdakörök által a választmányba kiküldött tagok. Az egyesület kebelébe felvételre 131 új tag. Bástóváros és Felsőszentiván községeknek letivására állatfelhajtás engedélyezését pártolja, ugyszintén Temerin községnek hasonló kérelmét is. Nem pártolja 1 napról 3 napra kinyújtandó vásár engedélyezése iránti kérelmét. Balaton Gyula öbesei főszolgabíró a kukoricatörés idejére a hadseregnél levő gazdák fiai szabadságoltatni óhajtaná. Szalay Zsigmond nemcsak a gazdák, hanem a földmivelő nap-zámosok fainak szabadságoltatását is óhajtaná. Az indítványok értelmében kérvény menesztendő a honvédelmi miniszteriumhoz. Bács-Bodrog várm. törvény hatósága az ügetőverseny-egyesületbe örök alapító tagként lép be. A tagsági jogokat a mindenkori alispáni vagy ennek törvény szerinti helyettese gyakorolja. Köszönettel tudomásul vétetik, az átiratmásolatban az ügető-

verseny-egyesülettel közlendő. Köszönetet mond a választmány a földmivelésügyi miniszter urnak löversenydíjakra adományozott 4200 koronáért.

A takarmány hiányának és a takarmányhiány enyhítésére vonatkozó állami támogatásnak kezdése élenken foglalkoztatja az igazgató-választmányt. Elhatározza, hogy a takarmányhiány fokának megállapítása céljából megkeresést intéz a községi előljárásságokhoz, gazdakörökhöz és tejszövetkezetekhez. Az összegyűjtött adatok alapján a szükséghez mérten az egyesület a takarmányhiány enyhítése céljából az illetékes faktorokkal érintkezésbe lép. Köszönettel tudomásul veszi a heves-megyei gazd. egyesület 50 éves fenállásának jubileumi ünnepélyeire szóló meghívóját, a jubileumi ünnepély alkalmával táviratilag üdvözliz az egyesületet.

Elhatározza, hogy az országos magyar gazd. egyesület, továbbá a magyar szőlősgazdák orsz. egyesülete átiratai alapján a bortörvény revíziója ügyében felterjesztést intéz a kormányhoz. Elhatározza, hogy komlótermelő tagjainak bevonásával kollektív kiállítás rendez a berlini és budapesti kiállításokon. Az aradvármegyei gazdasági egyesületnek a munkásházak építkezése ügyében a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumhoz intézett feliratát pártolja s hasonló értelemben intéz feliratot a miniszteriumhoz.

Hosszabb tárgyalásos vitát provokált a mezőgazdasági kamarákról szóló törvénytervezet tárgyalása; a következő határozat hozatott:

A Bács-Bodrog vármegyei gazd. egyesület azon határozott óhajának ad kifejezést, hogy a létesítendő kamarák egyike feltétlenül vármegyénkire essék; a legelőször életbeléptetendő kamarák között a mi kamaránk is feltétlenül helyet foglaljon. A terv kivitele céljából az Omgének okt. 20-án megtartandó kongresszusára legalább 20 tagot küld ki az egyesület. A kamarai intézmény életbeléptetésekor felkérendő az összes vármegyei orsz. gyűlési képviselők, vármegyei törvényhatóságok és azok főispánjai, hogy egyesületünkkel karöltve fenti óhajunk kivívása céljából a szükséges lépéseket megtenni sziveskedjenek.

Mély hálával adózik az egyesület Darányi Ignác m. kir. földmivelésügyi miniszternek, hogy a korszakot alkotó törvénytervezet megalkotta.

Hálás elismeréssel van Rubinek és Bernát gazdasági szakértők iránt, akik honi viszonyainkat szem előtt tartva, a törvénytervezetet megszerkesztették.

Köszönetét fejezi ki az Omgének, mint a gazdasági egyesületek országos szövetségének csüggedést nem ismerő tevékenységéért, amely agilis tevékenység lehetővé tette azt, hogy a mezőgazdasági kamarákról szóló törvénytervezet nem várt rövid időn belül a törvényhozáshoz elé kerülhet.

Inhoff József titkár melegen üdvözliz a községi gazdaköröknek a mai ülésen először megjelent szépszámú képviselőit. Kéri őket, tájékozottassák otthon gazdatársaikait a mai tartalmas gyűlés lefolyásáról, hadd lássa meg az egész vármegye gazdaközönsége, hogy a nagy-, közép- és kisbirtokos egy táborban, szívós kitartással küzd az agrárérdekekért.

Hesz Márton szentfülöpi tanító a vidéki gazdakörök nevében hálás köszönetet mond az egyesületnek azon jóindulatáért, hogy a községi gazdakörök kigazda kiküldöttét az igazgató választmányba felvette.

Latinovits Pál elnök biztosítja a községi gazdaköröket, hogy az egyesület szeretetével

és jóindulatával azon van hogy a kisczárák érdekében mindenkor minden lehetőt el fog követni.

Latinovits Pál elnök üdvözlő Törley Gyula és Falcione Lajos ma először fungált társ elnököket, akik ugy elméleti, mint gyakorlati tudásukkal nagyban elő fogják segíteni egyesületi intézményünk felvirágoztatását.

Hasonló értelemben szólal föl Schmausz Endre is.

Törley Gyula ugy saját, mint társelnök-társa: Falcione Lajos nevében megköszöni a beléjük helyezett bizalmat. Oda fognak törekedni minden rendelkezésükre álló erővel, hogy a beléjük helyezett bizalomnak és várakozásnak meg is felelhessenek.

A gyűlés az elnökök lelkes éljenzetetésével ért véget. **Inhoff.**

A szegedi kereskedelmi- és iparkamarától.

2601. 1908. szám.

Meghívó.

A kereskedelemügyi miniszter ur az új ipartörvénytervezet 53502/1908. sz. leiratával azzal küldötte meg kamaránknak, hogy azt a kerületi összes ipartestületi és egyéb érdekesportjai bevonásával értekezletileg tárgyalja és a tárgyalás végeredményéről jelentést tegyen.

E felhívás folytán, de azon törekvésből indítatva is, hogy a kerület kereskedelmi és ipari érdekességének közhangulatát egyenesen juttassuk kifejezésre, 1908. évi szeptember hó 20., 21. és 22-én Szegeden, a kamara székházában

kerületi értekezletet tartunk, melyre a kamara tagjai, valamint a kerület összes ipari és kereskedelmi érdekességének képviselői (ipartestületek, kereskedelmi egyesületek, társaságok stb.) meghívotnak.

A tárgyalások a tervezet intézkedései által érintett különböző érdekesportok szerint *osztályüléseken* külön-külön folytatattatnak le, majd pedig összeülés fogja a főbb egyöntetű megállapodásokat összefoglalni.

Minden résztvevő maga választja meg, hogy érdekességének megfelelően, tanácskozási és indítványozási joggal *melyik osztályülésén* kíván résztvenni és evégből *a bejelentés alkalmával az erre vonatkozó kívánságot már előre jelezni kell.*

Minden résztvevő, mint érdeklődő, a többi osztály tanácskozásait is meghallgathatja.

A képviselet bejelentésének határideje szeptember 12.

Szegeden, 1908. évi szeptember 1-én.

A szegedi kereskedelmi- és iparkamara:
Porjéssy László, titkár.
Szarvady Lajos, elnök.

VEGYES.

A must konzerválása. Sokáig édesen maradó mustot rendszeren oly módon készítenek, hogy erősen kénezett hordóba fejtik le, vagy az előzetesen nagyon erősen megkénezett mustot palackokba fejtik, erősen ledugaszolják, lekötözik és hideg helyen tartják. Az ilyen must azonban élvezetre nem alkalmas, mert kénessav-tartalmánál fogva ártalmas. Idővel a hordóban ez a kénessav átalakul s ha a muston annak fojtó szaga már nem érezhető, akkor mérsékelt élvezete ellen nem lehet kifogást tenni. A must erjedését szalicilsavval is szokták meggátolni s állítólag hektoliterenkint tíz-tizenkét gram tiszta szalicilsav a mustot hűvös pincében karácsonyig is édesen tartja. A szalicilsav

alkalmazása azonban szintén közegészségügyi törvényekbe ütközik. Minthogy a must borra változását az erjesztő gombák okozzák, amelyeknek spórái a szőlő héjáról kerülnek a mustba, az általánosan használt sterilizáló eljárásokkal lehet a mustot a kiejedéstől a legjobban megvédeni. Ezt egyszerűen úgy végezhetjük, hogy a mustot előbb fölforraltjuk s azután azon forrón az előre elkészített tiszta palackokba töltjük, melyeknek száját azután tiszta vattából csinált dugóval zárjuk el. Nyolc nap múlva, vagy ha az erjedés jelei mutatkoznak, már előbb is, ugyanezeket a palackokat üstbe fölállítva, szalma közé rakjuk s azután az üstbe annyi vizet töltünk, hogy a palackokat nyakig ellepje; erre a vizet fölforraltjuk, azután lassan lehűlni hagyjuk. Ez az eljárás már rendszerint elegendő a mustnak konzerválására, megesik azonban, hogy egy idő múlva a must ismét mozogni kezd, amikor megint az üstbe tesszük s a leirt módon bánunk el vele. Ilyen módon a must változatlanul évekig is eltartható, ha csak a vattadugó nyitogatása révén újra spórák nem kerülnek hozzá, melyek ott elszaporodva, a mustot erjedésnek indítják. Az ismertett eljárásnak egyedüli hátránya, hogy kissé hosszadalmas, továbbá, hogy a must némileg főt izzit kap s ennél fogva nem olyan többé, mint friss must korában volt.

HIRDETÉSEK.

BUDAPESTI Szivattyú- és Gépgyár Rt.

= BÁCSMEGYEI KÉPVISELETE =
SZELES JENŐ Zombor.
= MINTARAKTÁR =
kútszivattyúkban és tűzfecskendőkben.
HAZAI GYÁRTMANY.

345-35-5

35-6

Biztos jövőt

alapíthat egy szakképzett fűszer- és rövidárukereskedő. Szenttamáson a **Paraczký János-féle kereskedés** katonaság végett azonnal átvehető.

3-2

4205. kig. sz. 1908.

Pályázati hirdetmény

Őrszállás községben lemondás folytán megüresedett s 1000 korona évi javadalmazással egybekötött községi irnoki állásra.

Pályázati határidő: 1908. évi szeptember hó 25-éig.

Zombor, 1908. évi szeptember hó 3.

TÁRCZAY s. k.,
főszolgabíró.

Csemegesző eladás.

A Rákóczi-uton a cs. és kir. katonai laktanya melletti szőlőmben mindennap frissen szedett, válogatott csemegesző kapható:

Chasselasok és muskotály fajok (szagos) **vegyítve** (fehér, piros. kék) . 32 fill. kilója.

Téli szőlő (szept. végén) 50 fill. kilója.

Legkisebb mennyiség 5 kiló, kívánatra házhoz szállítva.

Vidékre az összeg előzetes beküldése mellett: **Postán** 5 kilós kosárban csomagolással, bérmentes szállítással **3 kor.** **Vasuton** 10 kilós kosárban csomagolással, bérmentes szállítással **5 korona 50 fillér.**

Szlávy Péter

323-6-6

Zombor, Nagytemplom-utca 9. sz.

Első Délmagyarországi Nádfonatgyár

SZOND (Bács-Bodrog megye).

Alulírott tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy az összes **nádfonatok** (stokatur) és **gomb-szőgek** a legjutányosabb árban eladók.

Továbbá jótállás mellett eladok legjobb minőségű **mészt.** Tiszta, kövektől mentes. 10,000 kilonként Szondról szállítva 340 korona. **Több waggon rendetésnél árendemény!** Kisebb rendelésnél viszonteladók árkedvezményben részesülnek.

Állandóan nagy raktár folyékony kátrány, kátránylemezt és cementben, melyek a legolcsóbb áron szereshetők be.

Tisztelettel 100-14

MERKL JÁNOS

SZOND,

Bács-Bodrog megye, (Pályaudvar mellett.)

1541/1908. szám.

Pályázati hirdetmény.

Lemondás folytán Zsablya községben megüresedett és évi 1000 korona fizetéssel javadalmazott községi I. irnoki állásra kiírt pályázat eredménytelen maradván, arra újból pályázatot hirdetek s felhívom azokat, kik a fenti állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűen felszerelendő és a szerb nyelvnek bírását igazoló kérvényeiket hozzám **f. évi október hó 20-áig** annál is inkább nyujtsák be, mert az azontul beérkezőket figyelembe nem veszem.

A választás iránt utóbb fogok intézkedni.

Zsablya, 1908. augusztus hó 28-án.

Dr. SZÉCHÉNYI TAMÁS,

3-3

főszolgabíró.

Eladó ház.

Őrszálláson a főutca 472. számú jókarban lévő ház szabadkézből **eladó.** Tudakozódhatni ugyanott.

3-2

Okleveles tanítónőt keresek

2-1
első elemista fiú oktatására.
Legifj. Szemző István Kerény.

3581/1908. szám.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Dunabölkény községében üresedésben levő s 600 korona, havi előleges részletekben esedékes javadalmazással egybekötött irnoki állásra **szeptember hó 30-iki** határidővel pályázatot hirdetvén, felhívom pályázni óhajtókat, hogy megfelelően felszerelt kérvényeiket hozzám terjesszék be.

Palánkán, 1908. szeptember 9.

HIPP DEZSŐ,

2-1

főszolgabíró.

Olcsó száraz bükki tűzifa

75—85 cm. hosszú, 12—15 cm. erős kéreg nélkül, gömbökben, **10.000 kg.-ként** Dálya és Zombor közötti átlomásokra bérmentve **145 koronával** utánvét mellett szállít

„SLAVONIA“ faipar r. t.
BRÓD Sz./m. 3-3

Pályázati hirdetmény.

Liliomosi községi irnoki állás **október 1-től** számítandó **egy évi időtartamra** helyettesítés útján lesz betöltve. Évi fizetés a községtől 800 korona, esetleg ezen felül 200 korona állami hozzájárulás.

Liliomoson, 1908. szeptember 5.

RÁKICS MIKLÓS,

363-2-1

jegyző.

3594 kig. 1908. szám.

Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrog vármegye titeli járásba kebeleztet Sajkáslak községben üresedésben levő irnok-végrehajtói állásra pályázatot hirdetek s felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerűen felszerelt kérvényüket keresztlevél kapcsán hozzám **f. évi október hó 2-ig** annál is inkább adják be, mert a később érkezők figyelembe vételét nem fognak.

Az állás javadalmazása: évi 600 kor. fizetés, évi 120 kor. lakpénz és a végrehajtási illeték.

Titel, 1908. szeptember hó 2-án.

SZEMZŐ JÁNOS,

356-2-2

főszolgabíró.

30379. szám

alisp. 1908.

Bács-Bodrog vármegye alispánjától.

Versenyárgyalási hirdetmény.

A m. kir. belügyminiszter ur a vármegye székház épület tatarozási munkálatait f. évi augusztus hó 24-én kelt 88946/II. b. 1908. sz. a. kiadott intézkedéssel engedélyezvén, ezen munkálatok biztosítása céljából ezennel nyilvános írásbeli versenyárgyalást hirdetek.

1. A vármegyei székház épületen a következő javítási és átalakítási munkálatok teljesítendőek:

- Kőműves munka,
- bádgos munka,
- vízvezetési munka,
- asztalos, lakatos, üveges és mázoló munka,
- szobafestő munka,
- ács munka.

Az egyes munkálatokra (munkanemekre) külön-külön is lehet ajánlatot tenni, de az egész munkálatra együttes ajánlat is tehető.

2. A munka (szállítás) teljesítésének határideje: a munkaátadás napjától számított 8 (nyolcz) hét.

3. Az ajánlatok egységárral teendőek; százalékos árendeményt, vagy felülírtetést tartalmazó ajánlatok nem lesznek figyelembe véve.

Csak szabályszerűen kiállított, magyar nyelven szövegezett, ivenkint egy koronás bélyeggel ellátott és pecséttel lezárt, sértetlen borítékba elhelyezett és közvetlenül vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. Az ajánlatot tartalmazó boríték a következő felirattal látandó el:

„BÁCS-BODROG VÁRMEGYE ALISPÁNJÁNAK

ZOMBOR.“

Ajánlat a 30379. alisp. 1908. számú versenyárgyalási hirdetésben kiírt és a vármegye székház épületén végrehajtandó javítási munkálatokra.

4. Az ajánlatok Czallinger József vm. irodaigazgatónál (Zombor, vármegyei székház, I. emelet, jobb 37. sz.) 1908. évi október hó 2-ik (péntek) napjának d. e. 12 órájáig adandók be. A később érkezettek nem fognak figyelembe vétetni.

5. Bánatpénzül készpénzben, vagy biztosítékképes értékpapirokban az ajánlati költségvetés végösszegének 5%-a legkésőbb 1908. évi október hó 2-ik (péntek) napjának d. e. 10 órájáig jelen hirdetmény számára való hivatkozással a zombori m. kir. adóhivatalnál teendő le.

Az adóhivatali letéti nyugta, vagy közjegyzőileg hitelesített másolata (esetleg a postai feladóvevény) az ajánlathoz csatolandó.

A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad.

6. A versenyárgyalás Zomborban, a vármegyei székház kistermében (I. emelet, jobb 54. sz.) 1908. évi október hó 3-ik (szombat) napjának d. e. 9 órakor fog megtartatni; a versenyárgyaláson, illetve az ajánlatok felbontásánál az ajánlattevők, vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

7. A munkálatokra vonatkozó általános és részletes feltételek, tervek, az ajánlati költségvetés és az ajánlati minta a zombori m. kir. államépítészeti hivatalban (vm. székház I. emelet, jobb 24. sz.) jelen hirdetmény közzététel napjától az ajánlatok benyújtásának határidejéig a rendes hivatalos órák alatt tekinthetők meg.

Az ajánlati minta és az ajánlati költségvetés nyomtatványai ivenkint 30 fillér árban a közigazgatási kiadóhivatalban (vm. székház, II. emelet, 21. sz.) a hivatalos órák alatt a vármegyei kiadótól szerezhetők be.

8. Az ajánlattevők ajánlataikkal a végleges döntésig kötelezettségben maradnak.

9. Azon pályázók, kik a szóban levő ipari munkálatok teljesítésére törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek már ajánlatukban ily képesítéssel bíró megbízottat megnevezni és annak képesítését igazolni.

10. A munkálat elnyerője — az ide vonatkozó munka feltételek értelmében, — annak teljesítéséhez hazai és pedig első sorban magyar honos műszaki erőket, tisztviselőket, iparosokat, alvállalkozókat, munkavezetőket, munkásokat stb. tartozik alkalmazni; a munkálatához szükséges anyagokat pedig teljesen a magyar szent korona országai termelése és ipara révén tartozik beszerezni.

Ezen kötelezettség teljesítésére nézve minden tekintetben a közszállítási szabályrendelet ide vonatkozó határozmányai irányadók.

11. Azon pályázók, kik eddig Bács-Bodrog vármegye törvényhatóságával üzleti összeköttetésben még nem állottak, illetőleg előtte ismeretlenek, tartoznak szállítóképességeiket és megbízhatóságukat az illetékes kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni.

12. A munkálat odaitélése felett döntő hatóság részére fentartatik azon jog, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakra való tekintet nélkül szabadon választhat.

Zombor, 1908. évi szeptember hó 8-án.

VOJNITS,

alispán.

Könyv- és könyomdai műintézet.

TELEFONSZÁM : 18.

B Á C S K A

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY KIADÓHIVATALA.

Bittermann Nándor és Fia
Zombor, vármegye palota.

Gyors és pontos kiszolgálás. Méltányos árak.

Folyóiratok, szépirodalmi és szaklapok, tudományos és közgazdasági művek, iskolai értesítők, röpiratok, gyászjelentések, váltók, táblázatok, számlák, levélfejek, névjegyek, eljegyzési és esketési kártyák, sima és dombornyomatu monogrammok, falragaszok, körlevelek, táncvigalmi meghívók, táncrendek, étlapok stb. minden e szakmába vágó munkák magyar, dalmát, szerb és német nyelven készíttetnek

csinos és izléses kiállításban.

Papir- és írószerek a bevásárlási áron.

Könyvkötőmunkák

elfogadtatnak és a kiállítási áron szállítatnak.

Községi nyomtatványokból

nagy raktár.